

Belediyeler ve İnternet

Mustafa Çoruh

International School of Management, Paris Ph.D Öğrencisi
mustafacoruh@ttmail.com

Özet: Bu makalede Bilişim ve özellikle İnternet Teknolojilerinin belediye hizmetlerinin sunulması üzerine etkileri incelenmiştir. Bu amaçla önce belediyelerin üç temel sorunundan ve çözüm yollarından bahsedilmiştir. Daha sonra Vizyon belediyeciliği ve Kent Vizyonu oluşturma adımları sıralanmıştır.

Belediyelerde kaynakların etkin ve verimli kullanımı sağlamak için Kent Bilişim Sisteminin kurulması gerektiği ve belediye hizmetlerinin e-Belediye altında internete nasıl taşınacağından ve bunun adımlarından bahsedilmiştir. Tüm halkın e-Belediye hizmetlerinden yararlanması için internet bağlantısının ücretsiz olması gerektiğinden ve bunun sebepleri anlatılmıştır. Sonuç bölümünde ise Dünya'da yaşanan küreselleşme ve teknolojik değişimlerin nasıl belediye yönetimlerini yeni bir yapılanmaya zorladığı açıklanmıştır. İnternet'in bilişim çağında kentlerimiz için bir altyapı hizmeti olarak algılanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Abstract: The purpose of this paper is to research the effects of Information and especially Internet Technologies over municipal government managements and services. For this reason, the paper first talks about the three main problems of municipals (or local) governments and their solution tools. Then it talks about how to set up a City Vision. The City Vision implementation steps were also analyzed in details. The establishment of City Information Management System (CIMS) was analyzed for using municipal resources effectively and productively. At the same time, the paper talks about the steps of establishing e-Municipal web site for transferring the municipal services to internet that is based on CIMS. It also talks about why hundred of cities all around the World are racing to provide free wireless internet access services for public. Paper also talks about why the technological and global changes are forcing local governments to change their management structure. Paper concludes that Internet becomes an infrastructure service for cities in Information Age.

Anahtar Kelimeler: Belediyeler, Yerel Yönetimler, Yönetişim, Sistem Yaklaşımı, Verimlilik, Etkinlik, Küreselleşme, Küresel Rekabet, İnternet, Kablosuz İnternet Servisi, Demokrasi, Bilişim Teknolojisi, Vizyon Belediyeciliği, Kent Vizyonu, Metropol, Web Sitesi, Kent Bilişim Sistemi, e-Belediye.

Giriş

Nüfusun yaklaşık %69'u kentlerde yaşayan Türkiye'de yerel yönetim birimlerinden birisi olan belediyeler 5393 sayılı Belediye Yasası'yla, kent yaşantısını ilgilendiren tüm hizmetlerde görevli, yetkili ve sorumlu kılınmıştır. Ülkemizde yerel yönetimlerin ve özelde de belediyelerin çözmesi gereken üç temel sorun vardır:

1. Kaynak yetersizliği,
2. Özerk yönetimin olmaması (Merkezi idari veraset),
3. Kaynakların verimsiz ve etkisiz kullanımı.

Belediyelerin kaynak yetersizliğini merkezi (ulusal) yönetim, yerel eşraf ve uluslar arası kuruluşların yardımı olmadan çözmesi imkânsızdır. Özerk yönetime sahip olabilmesi ise

merkezi yönetimin yetkisindedir. Belediye yönetimlerinin yetki ve kontrolünün olduğu tek temel sorun “kaynakların verimsiz kullanımını” önlemektir. Kaynakların verimli ve etkin kullanımı uzun dönemde kaynak yetersizliğinin azaltılmasını sağlar. Ayrıca merkezi yönetimin veraset sorunu da 100% yerel kaynaklara sahip yerel yönetimler için bir sorun olmaktan çıkabilir.

Belediye kaynaklarının etkin ve verimli kullanımını sağlamak için (Castells, 2004:415);

1. Halkın yerel yönetime demokratik katılımı sağlanmalı,
2. Yeni Teknolojileri’nden ve özellikle Bilişim ve İnternet Teknolojileri’nden faydalanılmalı,
3. Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK), özellikle Vakıfların, yardımı alınmalıdır.

Halkın yerel yönetimlere demokratik katılımını sağlamak tüm yerel yönetimlerin en önemli görevleri arasındadır. Demokratik katılımın sağlanması ancak siyasal yönetimin meşruiyetini halka dayandırmak ve buna da halkı inandırmaktan geçmektedir. Bu ise ancak şeffaf, hesap veren bir yerel yönetimle gerçekleştirilebilir.

Bu bildiride Bilişim ve İnternet teknolojilerinden kent kaynaklarının etkili ve verimli kullanılması için nasıl yararlanılabileceği irdelenecektir. Tüm kentleri etkileyen yatırımların, üretimin, tüketimin, ulaşımın, örgütlü suçun ve çevre kirliliğinin küreselleştiği Dünya’ımızda bu küreselleşmenin altyapısını sağlayan Bilişim ve İnternet Teknolojileri’nin belediye yönetimleri ve yerel demokrasi üzerine etkilerinin irdelenmesi özellikle önem arz etmektedir.

Özellikle son 50 yılda Bilişim ve Ulaşım Teknolojileri’ndeki gelişmelerle, firmaların ve onu oluşturan alt birimlerin belirli bir yerleşim yerinde olması zorunluluğu ortadan kalkmıştır. Ancak yaratıcılık merkezi olarak kentler ve ihtisaslaşmış metropoller bilgi yoğun pek çok

sektör (danışmanlık, emlakçılık, teknik servis, öğretim, turizm, AR-GE) için hala önemini korumaktadır. Özellikle bazı kentlerin yakın kentlerle entegre olarak (bazen ulusal ülke sınırlarını geçerek) bir bölgesel metropol haline geldiği ve diğer metropollerle rekabet etmeye başladığı görülmektedir (Castells, 2000).

Demokratik katılımın sağlanması ve metropoller arası haline gelen küresel rekabette kent yöneticilerinin en önemli araçlarından birisi İnternet Teknolojileridir.

Kentleşme Projesi Olarak Kent Vizyonu Oluşturma

Son 50 yılda hızla gelişen ve yaygınlaşan enformasyon ve iletişim teknolojileri ticaret, üretim, iş yapma, öğretim, ev yaşamı, hukuk, eğlence ve yönetim biçimleri gibi yaşamın her alanını köklü bir biçimde değiştirmektedir. Bu değişim devlet ve belediye gibi halkı direkt ilgilendiren yönetim biçimlerinin de değişmesine ve yenilenmesine neden olmaktadır (Çoruh, 2008:151). Ne yazık ki makineleri, binaları yenileyerek herhangi bir sosyal sistem değiştirememekte veya değişimi sağlanamamaktadır. Değişim ancak iş görme yöntemlerinin, felsefesinin ve insanların iş yapma davranışlarının değişimiyle olabilmektedir. Belediyecilik hizmet anlayışında da zaman içinde üç aşamadan geçilmiştir:

1. Hizmet Belediyeciliği,
2. Sosyal Belediyecilik,
3. Vizyon Belediyeciliği.

Vizyon belediyeciliği kentle ilgili tüm özel, kamu, sivil kuruluşlar ve halkın bir Kent Vizyonu etrafında anlaşması ve belirlenen Vizyon doğrultusunda stratejilerin oluşturulması ve uygulanması ile mümkündür. Ülkemizde Kent Vizyonu’nun oluşturulmasında 5393 sayılı Belediyeler kanununun 76 maddesine göre kurulan Kent Konseyleri’nin öncülük yapması faydalı olabilir.

Kent Vizyonu o kentte yaşayan kişilerin gelecekte nasıl bir yerde yaşamak istediklerini ve bölgesel, ulusal ve uluslararası alanda nasıl rekabet edeceklerini belirleyen ileriye dönük hayalleri olarak tanımlanabilir. Kent Vizyonu, bölgesel gelişme veya şehir imar planlarına indirgenmez; bu planlar kentin vizyonuna göre yapılır. Yani bir kentin ulaşım, iletişim, altyapı, yeşil alan gibi tüm alt sistemleri bu vizyona uygun planlanırlar. Her bir alt birim kendi başına kenti bir başka yöne çekmeye çalışmaz. Kent Vizyonu, Kentin şekillenmesinde fikir ve söz sahibi olması gereken tüm ortakların bir araya gelerek kentin gelecekteki tablosunu çizmeleri, kentin geleceğine yönelik ortak amaçlarda birleşmeleri ve bu amaçları gerçekleştirmek üzere ortak strateji ve projeler üretmeleridir (Çoruh, 2008:160).

Kentin belirlenen “Vizyon” doğrultusunda değişimi aslında bir Kentlileşme Projesi’dir. Çünkü ancak kentlileşebilen bir kent halkı bu tür bir projeyi başarabilir. Kent Vizyonu oluşturma ve uygulama adımları sırasıyla şunlardır (Çoruh, 2008:161):

4. SWOT (Strength-Weakness-Opportunity-Threat) Analiz yöntemi ile kentin güçlü ve güçsüz yönleri ile küreselleşen Dünya’da oluşan fırsat ve tehditler belirlenir.
5. SWOT analizleri doğrultusunda ve kentteki tüm paydaşların katılımıyla Kent Vizyonu, Misyonu ve Değerleri belirlenir.
6. Vizyonun gerçekleştirilmesi için Stratejik Plan oluşturulur.
7. Sistem Yaklaşımıyla Yönetim sağlanır.
8. Sistem Yaklaşımını uygulayacak Profesyonel Yöneticiler görevlendirilir.
9. Kent Bilgi Sistemi (KBS) kurulur.
10. e-Belediye ile KBS bilgileri İnternete taşınır.

Kent Bilişim Sistemi (KBS)

Belediyelerde kaynakların etkin ve verimli kullanımı ancak kentle ilgili tüm bilgilere

hızlı erişimin sağlanması, kentsel faaliyetlerin yerine getirilmesi, konumsal bilgilerin kontrol altına alınarak düzenli bir şekilde işlenmesi ve ilgili kurum ve kişilere ulaştırılması ile mümkün olabilir. Bunun için Bilişim Teknolojileri’nin kullanılması gerekmektedir. Bilişim Teknolojileri’ni kullanarak, Sistem Yaklaşımı yönetim anlayışı ile profesyonel yöneticiler kontrolünde şehirle ilgili tüm bilgilerin toplanması, kaydedilmesi, işlenmesi, planlanması ve tüm resmi, sivil ve özel kurumlar, halk ve özel firmalarla paylaşılması ve denetimini sağlayan sisteme Kent Bilişim Sistemi (KBS) denir (Çoruh, 2008:151). Kentle ilgili bilgi ve hizmetlerin 24 saat süresince halka ulaştırılması Bilişim Toplumlari’nin gereklerindedir.

O halde belediyelerin KBS internete taşımak ana amaçlarından birisi olmalıdır. Aslında KBS’leriyle belediyelerde internete taşınacak unsur belediye hizmetleri değil, belediyenin yönetim felsefesi ve işlem süreçleridir.

Belediyelerin KBS’ni internete taşıma süreci yedi aşamadan oluşur:

1. Bilgisayarlaşma: Belediyedeki tüm birimlerde bilgisayar kullanımının sağlanması (Henden, 2005),
2. Otomasyon: Önemli iş süreçlerinin belirli standartlara oturtularak programlarının yazılması ve tüm bilişim sistemlerinin entegre edilmesi (Henden, 2005). Yani belediye içi mali, personel, yazı işleri, imar planlaması gibi yönetim süreçlerinin otomasyonu,
3. İnternet Kullanıcılığı: Belediyedeki yöneticilerin, memurların ve işçilerin internete bağlanması (Henden, 2005),
4. Web Sitesi Kurma: e-Belediye web sitesinin kurulması,
5. Hizmetleri İnternet’e Taşıma: Halka sunulan tüm hizmetlerin internete veya web sitelerine taşınması. Kentte yaşayanların şikâyet, istek ve görüş bildirimlerinin; belediye yetki alanındaki iş ve işlemler konusunda bilgi alma istemlerinin; belediyeden

işyeri açma, proje onaylatma gibi ruhsat - izin alma - onay başvurularının; belediye tarafından tahsil edilen yasal ödemelerin internet üzerinden yapılması (Güler, 2001),
6. Entegrasyon: Belediye yönetimine ilişkin temel veri ve bilgilerin, diğer kamu kurum ve kuruluşları ile bağlantılandırılarak paylaşılması (Güler, 2001) ve denetlenmesinin sağlanması,
7. Halkın internet kullanımının yaygınlaştırılması (Henden, 2005).

Yukarıda sayılan her bir adım, daha önce belirtildiği gibi hizmetin kendisine değil; hizmet üretme sürecinin yönetimine aittir. Bu açıdan internete taşınmanın sonuçları, asıl olarak yönetim süreçlerinin iyileştirilmesi, hızlandırılması, maliyetlerin düşürülmesidir. Ancak, “internet taşınma”nın hizmetleri değil yönetimi taşımak anlamına geldiğini açıkça ortaya koymak, belediyeler de KBS'nin doğru biçimde algılanmasını, tasarlanmasını ve beklentilerin buna uygun formüle edilmesini sağlayacağı için büyük önem taşımaktadır (Güler, 2001). KBS'nin internete taşınmış haline e-Belediye denir.

Yönetimsel Dönüşüm Projesi Olarak e-Belediye

Gelişmiş demokratik ülkelerde kent halkının, sivil kuruluşların ve şirketlerin Bilişim Teknolojileri ve internet sayesinde yerel yönetişime daha fazla katılımının sağlandığı görülmektedir. Belediyelerin görevlerini yerine getirirken internet teknolojileri yardımıyla yaptığı hizmetleri halkın ayağına götürmesine e-Belediye hizmeti denmektedir. Kısaca, e-Belediye belediyenin aldığı tüm kararlarda, planlamalarda, kontrollerde, bu faaliyetlerin halkla paylaşılmasında ve kamu kuruluşları tarafından denetlenmesinde internet teknolojileri kullanılarak yapılmasıdır. E-Belediye klasik yönetim biçiminin mekâna hapsedilmiş hizmet tarzının, mekân dışına çıkarak 7 gün 24 saat istenilen bilgiye en kısa ve de hızlı bir şekilde ulaşmayı sağlayan bir araçtır. Bu hizmetin altyapısını

yukarıda anlatılan Kent Bilişim Sistemi (KBS) oluşturmaktadır (Çoruh, 2008:154).

e-Belediye sisteminin bazı sanal hizmetlerine şu örnekler verilebilir (Çoruh, 2008:154):

- Bir arsanın pafta, ada veya parsel-no bilgileri girilerek arsanın imar durumunun öğrenilmesi,
- İnşaat başvuruları için kayıt numarasına göre ruhsat çıkıp çıkmadığının öğrenilmesi,
- İnşaatlar için park miktarının belirlenmesi ve ücretinin ödenebilmesi,
- Emlak (Bina, arsa) vergisi bildirim, takibi ve istenirse ödenebilmesi,
- Su borcunun olup olmadığı ve miktarlarının öğrenilmesi ve istenirse ödenebilmesi,
- Zabıta inceleme/şikâyet başvurusu ve takibi,
- Fen İşleri Müdürlüğü başvuru dilekçesi ve takibi,
- Yerel yönetimlerin işleyişleri ve tabii oluklara kanunlara ulaşabilme,
- Bilgi edinme dilekçe formu doldurma ve takibi,
- Çevre temizlik vergisi bildirim, ödemesi ve takibi,
- İçme ve inşaat suyu abonman sözleşmesi ve ödemelerin takibi,
- İhaleler hakkında bilgi edinebilme,
- Sıhhi müesseselere ait işyeri açma ve çalışma ruhsatı başvurusu,
- Gayrisıhhi müesseselere ait işyeri açma ve çalışma ruhsatı takibi,
- Kanalizasyon bağlama ruhsatı formu ve takibi,
- Evlendirme dairesinden gün alma,
- Belediye meclis kararlarının vatandaşla paylaşımı,
- Trafik ve hava durum bilgisi,
- Nöbetçi eczane bilgileri,
- Belediye bütçe ve proje bilgileri ve gerçekleştirmeler,
- Arsa ve Bina Metrekare Rayiç Değerleri,
- Bina Yaşına Göre Aşınma Oranları,
- Deniz ve hava kirliliği ölçüm bilgileri,

- Tüm başvurular için gerekli belge (doc, gif, jpg dosyaları) yükleyebilme,
- Hizmetlerle ilgili borçların internette kredi kartlarıyla ödenebilmesi.

Bu hizmetlere daha birçoğu eklenebilir. Bunlar gibi belediye hizmetlerinin internete halka sunulabilmesi için öncelikle güvenlik sistemleriyle donatılması ve 24 saat çalışır vaziyette tutulması gereklidir. e-Belediye hizmetleri için belediyelerin herkese veya her haneye bir kullanıcı (TC numarasına bağlı olarak) numarası vermesi gerekmektedir ki kullanıcılar internete bağlandıkları her tür araçla (bilgisayar, cep telefonu, internet TV) e-Belediye hizmetlerinden yararlanabilsinler.

Türkiye'de Belediye web siteleri incelendiğinde, genel olarak bir tür „tanıtım broşürü“ niteliği taşıdığı ve „e-bülten“ görüntüsünün ağır bastığı görülmektedir. Web sitelerin bir başka özelliği, „insansız“ olmasıdır. Sitelerde ne kentliler ne personel ne de seçilmişler vardır. İnsan figürü olarak görülen tek unsur, belediye başkanlarının konuşmalarıdır. Web siteleri, belediyelerin internete tek yanlı açılmış yüzleri durumundadır (Güler, 2001).

Bilindiği gibi, İnternet insanlığın ürettiği bilgiyi saklama, paylaşma ve ona kolayca ulaşma ihtiyacını gidermek için icat ettiği en önemli iletişim teknolojisidir. İnternet, insanoğlunun şimdiye kadar yapılandığı ve özel bir yöneticisi olmayan, demokratik bir sistemdir. Bunun için uygun önlemler ve politikalarla İnternet'in toplumda kullanımının sağlıklı bir şekilde yaygınlaştırılması gerekmektedir (Çoruh, 2008:66).

Google'da “Wireless and city” kelimeleriyle yapılacak bir aramada binlerce sayfa gelmekte ve Dünya'daki yüzlerce kentin internet kullanımını artırmak için yüksek hızlı ve kablosuz internet bağlantısı sağlama yarışına girdiği görülmektedir. Örneğin Chicago, Austin, New York, San Francisco, Boston, New Heaven,

Minneapolis, Londra, Calgary, Vancouver, Pekin gibi kentler tüm kente ücretsiz internet sağlamak için milyonlarca dolarlık projeler yürütmektedirler. Bu projeler için gerekçe olarak ileri sürülen yararlarından bazıları şunlardır (www.breitbart.com, 2008):

- Yoksulluğun önlenmesi,
- Herkese daha iyi öğretim imkânı,
- Dijital bölünmüşlüğü ortadan kaldırma,
- Daha kaliteli bir işgücü oluşturma,
- Tüm kentlilere daha iyi bir yaşam sağlama,
- Tüm kentliler için umut ve eşit fırsat yaratma,
- Daha fazla kentlinin yerel yönetim kararlarına katılmasını sağlama,
- Bütçe görüşmelerine halkın katılımını sağlama,
- Kente yatırım ve ileri teknoloji şirketlerini çekme,
- Turistik, kültürel ve sportif organizasyonları kente çekme.

Türkiye gibi gelişmekte olan bir ülkede yukarıda sayılan faydalardan hangisi gereksiz olabilir?

Öyleyse her kentimizde internet servisinin herkesin kullanımına sunulacak şekilde sağlanması gereklidir. Dahası internet, en azından halk arasında fırsat eşitliği sağlayabilmek için, internete bağlanmak isteyipte imkânı olmayan herkese ücretsiz sağlanmalıdır. Günümüz şartlarında bunun yolu da kablosuz İnternet hizmetinden geçmektedir. Günümüzde bu bir hayal değildir. Bunun için gerekli ekonomik ve teknolojik imkânlar vardır ve her geçen gün artmaktadır.

Sonuç

Kentsel mekânının elektronik mekânlarla kurduğu yeni karmaşık yapılar giderek daha belirgin hale gelmektedir. Bu kimi yerde tele-bankacılık gibi birbirinin yerine geçerken, bazen de internet üzerinden e-ticaret'te olduğu gibi yeni bir ortam yaratmaktadır (Graham, 1996).

Amsterdam (Hollanda) ve Lille (Fransa) gibi birçok kent kendi Kentsel Vizyonlarına yeni medya ve internet stratejilerini entegre etmeye çalışmaktadırlar. Bölgesel düzeyde ise Avrupa kentlerinin bilişim projelerinden elde edilen deneyimleri birbirine entegre etmeyi amaçlayan Avrupa Birliği'nin "Telecities" ile "e-Avrupa" ve aday ülkeleri kapsayan "e-Avrupa+" projeleri önemli örnekleri oluşturmaktadır. (Velibeyoğlu, 2005).

Teknolojik uygulamalar geliştikçe, modası geçmiş yöntemler daha etkin süreçlere dönüştürülmekte ve hizmetlerin düşük maliyette, daha verimli ve daha hızlı olarak sunulması sağlanmaktadır. E- Belediye girişimleri, kullanımı kolay, tek noktadan hizmet veren sitelere destek vermektedir. Bilgi ve hizmetlerin kalitesi teknolojik yenilikler aracılığıyla geliştirilmektedir. Bilgiler daha sık olarak geniş topluluklara ulaştırılabilmekte, e-Belediye siteleri sayısı gitgide artan soruların büyük bir kısmını 24 saat süresince otomatik olarak cevaplandırabilmektedir (A.B.D, 2003).

Eskiden yazılı belge, faks ve posta yöntemlerini kullanarak sunulan kamu ve belediye hizmetlerini elektronik ortamda sağlamak yönetsel verimlilik, şeffaflık ve önemli oranda parasal tasarruf sağlamaktadır. Vatandaşlar, belediye ile daha fazla etkileşim sağlayarak talep ettikleri hizmetleri kişiselleştirebilmekte, yönetimin çalışmaları hakkında daha ayrıntılı bilgi edinebilmekte, belediyelerin tedarik yöntemlerini izleyebilmekte, mevzuat ve yasalar hakkında bilgi edinebilmekte ve seçimle gelen yöneticilerin davranışlarını izleyerek onlara doğrudan geri bildirim sağlayabilmektedirler.

İnternet, endüstriyel, ticari, finansal alanlar, üretim, eğitim sektörleri ve kamuda çok önemli bir bilgi iletişim aracı haline gelmiştir. Yerel ve kentsel yönetimlerin bilgi verme ve alma fonksiyonları idari açıdan çok önemli olduğundan, İnternet'in bu kurumların yönetim ve hizmet uygulamalarında yer alması kaçınılmazdır. E-

Belediye Sistemi, yalnızca belediyenin içinde, birimler ve yetkililer tarafından kullanılması düşünülen bir sistem değildir. Yönetim, belediye birimleri ve bilgi alışverişine gereksinim duyan her vatandaşın kullanımına açık, şeffaf bir bilgi iletişim sistemidir. Böylece gerçek ve katılımcı demokrasinin yerel yönetimlerce temsil edilmesine katkıda bulunmaktadır.

Kısaca yeni yerel yönetim anlayışı Dünya'da gerçekleşen dijital devrime ve küreselleşmeye uyumun mevcut olduğu bir siyasal ve ekonomik düzeni ifade ediyor. Belediye hizmetleriyle ilgili kararların elektronik ortamda hızla paylaşımı İnternet vasıtasıyla yerine getirilebilmektedir. Bir yönetsel Dönüşüm projesi olan KBS ve e-Belediye sayesinde belediye hizmetlerinin 24 saat devam etmesi ve mekân sınırlamasının ortadan kalkması sağlanmaktadır. Böylece belediye hizmetlerinin etkinliği ve verimliliği artırılabilir.

Bilişim çağı olan 21. yy da İnternet, kentlerimiz için aynı su, elektrik, çöp, kanalizasyon, doğalgaz ve yol gibi bir altyapı hizmeti haline gelmiştir ve bu anlayışla yönetilmeli ve sunulmalıdır.

Dünya'da yaşanan bilimsel, teknolojik, hukuksal, demokratik ve sosyal gelişmeler doğrultusunda halkın yaşam boyu öğretimini sağlamadan ve kentlilik bilinci oluşturulmadan bir kentin arzulan vizyonuna ulaşması pek mümkün görülmemektedir. Her zaman ve her işte olduğu gibi önce insana ve onun değerlerine yatırım yapılmalıdır.

Kaynaklar

[1] A.B.D. Dışişleri Bakanlığı Elektronik Dergisi, (2003). "Demokrasi Konuları: Eyalet ve Yerel Yönetim, EKİM 2003, CİLT 8 SAYI 2

[2] Castells, Manuel, (2000). "The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume I. The Rise of Network Society", Blackwell: New York, Second Edition

- [3] Castells, Manuel, (2001). “The Internet Galaxy: Reflections on the Internet, Business, and Society”, Oxford University Press, NY
- [4] Castells, Manuel, (2004). “The Information Age: Economy, Society and Culture, Volume II. The Power of Identity”, Blackwell: New York, Second Edition
- [5] Çoruh, Mustafa, (2008). “Bilişim Teknolojisi, Ekonomisi ve Toplum. Evde, Okulda, İşyerinde ve Kentte Yaşantımız Nasıl Değişiyor?”, Ankara.
- [6] Graham, S. ve Marvin, S., (1996). “Telecommunications and the City: Electronic Spaces, Urban Places”, Routledge: Londra
- [7] Güler, Birgül Ayman, (2001). “Yerel Yönetimler ve İnternet”, <http://www.inet-tr.org.tr/inetconf7/Sunum/yerelyonetim.doc>, 29/10/2008
- [8] Gündem 21, (2008). <http://www.la21turkey.net/index.php?pages=topic&op=cat&cid=101&tid=260>, 25/10/2008.
- [9] Henden, Yrd.Doç. Dr. Rıfki ve Henden, Öğr. Gör. H.Burçin, (2005). “Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumlarındaki Değişim ve e-Belediyecilik”, Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi <http://www.e-sosder.com/dergi/1448-66.pdf> ISSN:1304-0278 Güz 2005 C.4 S.14 (48-66)
- [10] http://www.breitbart.com/article.php?id=060531164234.5yok2arv&show_article=1, 29/10/2008
- [11] [http://www.ashinstitute.harvard.edu/Ash/Ipatinga ITG Case.pdf](http://www.ashinstitute.harvard.edu/Ash/Ipatinga_ITG_Case.pdf), 29/10/2008
- [12] Velibeyoğlu, Koray, (2005). “Bilgi Teknolojileri Destekli Kentsel Gelişme Stratejileri”, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, www.angelfire.com/ar/corei/velibeyoglu_bildiri.doc